

ERGENLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET

İki kişi aynı şeye bakarken farklı durumları algılayabilirler. Örneğin, ailenizle seyahat ederken mola verip bir restorana girdiniz. Bu molaı, aç olan erkek çocuğunuz ile tuvalet ihtiyacı olan kız çocuğunuz farklı şekilde değerlendirebilir. O anda ne gördükleri veya ilk ne yaptıkları cinsiyet farklılıklarından öte o andaki ihtiyaçlarına göre değişmektedir.

İnsanlar, cinsiyet farklılıkları hakkında gerçekte bildiklerinden çok daha fazlasını bildiklerini zannedebilir ve yaygın bilgileri, basmakalıp görüşleri kontrol etmeden veya doğrulamadan kabul ederler. Cinsiyet kavramı; doğuştan gelen biyolojik ve fizyolojik özelliklerdir, öğrenilmez. Bireylerin hangi genetik yapıyla dünyaya geldiğini tanımlayan kavramdır, evrenseldir. Toplumsal cinsiyet ise; doğuştan gelmez, öğrenilir. Temelleri biyolojik farklılıklara dayanmaz; herhangi bir biyolojik temele dayanmaksızın kadınlara ve erkeklere atfedilen görev, sorumluluk, yetenek ve davranışlarına dair beklentiler ve inançlardır. Kültür, eğitim, inanç, etnik ve sosyoekonomik faktörler, içinde yaşanılan zaman ve coğrafya tarafından şekillenir; çocuklukta öğrenilmeye başlanır, toplum tarafından pekiştirilir. Evrensel değildir ve en önemlisi değiştirilebilir.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını cümleler üzerinden örnekleyerek gidersek; "Erkeklerde 4,5 litre, kadınlarda 3,6 litre kan bulunur." ya da "Kadınlar doğum yapabilirler." cümleleri cinsiyet ile ilgiliyken, "Erkekler ağlamaz.", "Kadınlar her mesleği (örneğin mühendislik gibi) yapamazlar." cümleleri toplumsal cinsiyet ile ilgili cümlelerdir.

Toplumsallaşma ile ilgili kavramların en etkili aşamaları ailede gerçekleşmektedir. Çocuklar çok küçük yaştan itibaren ailelerin ve çevrelerinin etkisiyle kadın ve erkek rolünü ev içindeki ve dışındaki her türlü faaliyetle öğrenmeye başlarlar.

REHBERLİK POSTASI

#EğitimEyüboğlu

Ergenlik dönemi itibariyle de toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi daha yoğunlaşır. Ergenlik dönemindeki bireyler olduklarından daha farklı görünmeye çalışabilirler. Örneğin, erkeklerden hep güçlü olmaları, kızlardan da hep daha sakin olmaları beklenir. Bir erkek herhangi bir şeye üzülmediğinde hatta ağladığında hemen “ana kuzusu” ifadesi kullanılır; o anda onun gerçekten ağlamaya veya üzüntüsünü göstermeye ihtiyacı olduğunu unutmamak gerekir. Ya da diğer kız arkadaşlarından daha aktif, güçlü, bir şeyden korkmayan ya da erkeklerin yapması beklenen davranışları gösteren, örneğin ağaçlara tırmanan bir kıza hemen “Erkek Fatma” ismi yakıştırılır. Bunları gören çoğu ergen de duygularını veya davranışlarını özgürce ifade edemeyebilir. Oysaki tüm duygularımız doğaldır ve uygun bir biçimde ifade edilebilirler.

Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi'nin yapmış olduğu çalışmada farklı yaşlardaki kız ve erkek çocuklarına kız olmanın/erkek olmanın nesinin iyi ve nesinin kötü olduğu sorulmuş. 15 yaşındaki kız ve erkek bireylerin verdikleri olumlu ve olumsuz cevaplar şöyle:

Kızların verdikleri olumlu cevaplar:

- Okula beni anne babamın getirip götürmemesine bayılıyorum.
- Erkeklerle çatışmak çok eğlenceli.
- Arkadaşarımla rahatlıkla geziyorum.
- İyi ki dostlarım var.

Erkeklerin verdikleri olumlu cevaplar:

- Sakalımın çıkmasından gurur duyuyorum.
- Okulun futbol takımında olmaktan çok memnunum.
- Saçlarıma şekil verip, yakışıklı olmak, karizmatik olmak hoşuma gider.
- Erkeğim, özgürüm.

REHBERLİK POSTASI

#EğitimEyüboğlu

Kızların verdikleri olumsuz cevaplar:

- Bedensel değişiklikler bana sıkıntı verir.
- Ailemin bana güveniyorum deyip güvenmemesi, takip etmesinden nefret ediyorum.
- Ev işlerini, kardeşimle ilgilenme sorumluluğunun bana verilmesinden hoşlanmıyorum.
- Kanbur durmaktan nefret diyorum ama yapacak bir şey yok.
- Erkekler futbol oynamama garip bakıyorlar.

Erkeklerin verdikleri olumsuz cevaplar:

- Boyumun kısa olması hoşuma gitmiyor.
- Sesimin ince olması hoşuma gitmez.
- Kız kardeşime göz kulak olmak, korumaktan nefret ediyorum.
- Bir şeyleri hep ben mi taşımak zorundayım?

Belki sizler de çocuklarınızdan bu veya bunlara benzeyen cümleler duydunuz.

Peki ergenlik döneminde toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili neler yapabilirsiniz?

- Eğer hem kız ve hem erkek çocuğunuz varsa, erkek çocuğunuza da ev işlerinde sorumluluk verebilirsiniz. Bu anlamda babaların da ev işlerinde aktif olmaları, çocuklarına olumlu örnek olacaktır.
- Gelecek hedeflerinde merak ettiği meslekleri “bunu kızlar yapamaz ” veya “erkeğin daha farklı bir mesleği olmalı” demek yerine çocuğunuzun merak ettiği meslek dalını cinsiyetine göre değil de çocuğunuzun ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine göre seçim yapmasına destek olabilirsiniz.
- **Çocuklarınıza fikirlerini ifade etmeleri konusunda cesaret verebilirsiniz.**
- **Toplumumuzda “erkekler ağlamaz” ifadesi erkekler için bir zayıflığın göstergesi gibi kullanılmaktadır. Ya da erkek çocukların sevecen duygularını dışarıya göstermemeleri beklenir. Bununla birlikte kız çocuklarının da agresif duygularını**

REHBERLİK POSTASI

#EğitimEyüboğlu

bastırmalarının daha doğru olduğu düşünülür. Bir çocuk pozitif duygularını yansıttığı kadar yaşadığı öfkeyi, agresif tutumu da dışarıya yansıtıp, anlaşılmaya ihtiyaç duymaktadır. Burada erkek veya kız çocuğunuzun nasıl davrandığından çok, o anda neye ihtiyaç duyduğunu bulup, buna göre yaklaşmak önemlidir.

- **Evde kuralları oluştururken, kız ve erkek çocuklarınıza aynı kuralları verebilirsiniz. Dışardan eve aynı saatte gelmek gibi.**

KAYNAK

Demirtaş, Çelik, Sercan. "Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Algısı". Bitirme Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2019.Web.

Kantoğlu, Aycan. "Bir Grup Ergenin Cinsiyet Algılarının Sosyodemografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi". Bitirme Tezi. Işık Üniversitesi, İstanbul,2017. Web.

Kincher, Jonni. *Çocuklar İçin Psikoloji II.Cilt.* İstanbul: Kaknüs Yayınları,2018. Baskı.

"Çocuklar İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması için Ailelerin Güçlendirilmesi". İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. cocuk.bilgi.edu.tr.8-12 Ekim 2012.Web.24 Kasım 2020.

"İletişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rehberi". Koç Holding.koç.com.tr.2017.Web.24 Kasım 2020